

DOI 10.33099/2618-1614-2025-29-2-3-10

УДК 351.86:504.06(477)

К. І. Ровинська,*кандидат наук з державного управління, доцент,
Національний університет «Одеська політехніка»,***О. В. Дуліна,***кандидат юридичних наук, доцент, Національний
університет «Одеська політехніка»,***Г. І. Куспляк,***кандидат наук з державного управління, доцент,
Національний університет «Одеська політехніка»*

Ефективність політико-правових механізмів забезпечення сталого розвитку в системі національної безпеки України

У статті досліджено політико-правові механізми забезпечення сталого розвитку в системі національної безпеки України, які є важливим інструментом підтримання екологічної, економічної та соціальної стійкості держави в умовах сучасних викликів. Актуальність теми зумовлена необхідністю адаптації національних стратегій до міжнародних стандартів сталого розвитку, зокрема Цілей сталого розвитку ООН, та посилення їхньої ефективності в умовах воєнного стану. Метою дослідження є встановлення особливостей функціонування політико-правових механізмів сталого розвитку в Україні, виявлення ключових проблем та обмежень, а також формулювання пропозицій для їхньої оптимізації. У процесі дослідження встановлено, що функціонування політико-правових механізмів сталого розвитку в Україні характеризується фрагментарністю нормативно-правової бази, недостатньою координацією між державними органами та слабкою інтеграцією екологічних аспектів у стратегії національної безпеки. Виявлено обмеження в реалізації програм через низький рівень фінансування та відсутність інноваційних підходів до моніторингу й управління ресурсами. Окремо зазначено вплив зовнішніх факторів, таких як війна, що створює додаткові виклики для досягнення цілей сталого розвитку.

Ключові слова: сталий розвиток, національна безпека, політико-правові механізми, екологічна стійкість, соціальна відповідальність, нормативно-правова база, інноваційні технології.

© К. І. Ровинська, О. В. Дуліна, Г. І. Куспляк, 2025

Постановка проблеми. Забезпечення сталого розвитку в системі національної безпеки України є ключовим аспектом, що визначає довготривалу стійкість держави перед сучасними викликами та загрозами. Завдання стає особливо важливим у контексті постійної трансформації глобального середовища, з де переплітаються геополітичні, економічні, екологічні та соціальні фактори. Проблема полягає в недостатній ефективності наявних політико-правових механізмів, які мають забезпечувати інтеграцію принципів сталого розвитку на всіх рівнях державного управління. В умовах зростання воєнних загроз, економічної нестабільності, демографічних змін та екологічних криз важливо сформулювати комплексний підхід, який урахуватиме потреби національної безпеки та цілі сталого розвитку.

Наукове значення даної проблеми визначається необхідністю всебічного аналізу політико-правових механізмів, які забезпечують взаємодію різних сфер державного управління задля досягнення стабільності та стійкості. Такий аналіз дає змогу виявити прогалини в нормативно-правовій базі, оцінити ефективність наявних підходів до інтеграції принципів сталого розвитку, а також розробити рекомендації для їхнього вдосконалення. Особливе значення має дослідження практичних аспектів у частині застосування механізмів у контексті міжнародного співробітництва та адаптації до глобальних стандартів.

Практична важливість проблеми полягає у формуванні таких політико-правових механізмів, які здатні ефективно реагувати на сучасні виклики, зокрема на воєнні загрози, інформаційні війни та економічну дестабілізацію.

За таких умов передбачається створення ефективнішого управління ресурсами, посилення ролі державних інституцій у захисті екологічних і соціальних прав, а також інтеграцію принципів сталого розвитку у стратегії національної безпеки. Відповідність політико-правових механізмів сучасним міжнародним стандартам є важливим кроком для забезпечення конкурентоспроможності України у глобальному середовищі та підвищення її стійкості до зовнішніх і внутрішніх загроз.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження політико-правових механізмів забезпечення сталого розвитку в системі національної безпеки України акцентують на комплексному підході, що охоплює аналіз європейського досвіду, вдосконалення управлінських підходів і правових інструментів. Окремі аспекти розглядаються в міждисциплінарних працях, що забезпечує широке наукове підґрунтя для подальшого вдосконалення механізмів безпеки. Р. Прав описує основні напрями вдосконалення механізмів забезпечення національної безпеки України з акцентом на адаптацію європейських практик. Результати

дослідження демонструють значення інтеграції міжнародного досвіду для покращення інституційної спроможності та впровадження інноваційних підходів у державному управлінні [1]. В. Левківська акцентує увагу на багаторівневому характері правових механізмів економічної безпеки, які охоплюють законодавчі, виконавчі, судові та інші інституції, забезпечуючи координацію в захисті економічних інтересів держави й підвищення ефективності управління шляхом запровадження інновацій у правове регулювання [2]. Н. Ткачова розглядає національну економічну безпеку як ключову умову реалізації як державних, так і недержавних інтересів, підкреслюючи важливість залучення держави, бізнесу та суспільства до забезпечення її належного рівня [3]. І. Базарко наголошує на необхідності модернізації всіх компонентів системи забезпечення національної безпеки в умовах нових гібридних загроз, акцентуючи на важливості узгоджених дій державних органів, військових структур та суспільства задля підвищення ефективності воєнної безпеки України [4].

Т. Подковенко у своїй роботі розглядає аксіологічні та правові аспекти національної безпеки, що дає автору підстави зосередитися на соціальних та етичних засадах забезпечення безпеки. Основний висновок дослідження підкреслює важливість забезпечення правової рівноваги між свободою громадян та вимогами безпеки [5]. Т. Пікуля проводить доктринальний аналіз системи національної безпеки України, виявляючи ключові інструменти її забезпечення. Особлива увага приділяється правовим механізмам, які сприяють стабільності в періоди кризових явищ [6]. Робота О. Вонсович розкриває вплив політичної кризи на функціонування системи національної безпеки, акцентуючи на значенні стабільних інституцій для ефективної відповіді на кризові ситуації. Автор доходить висновку, що системна політична криза негативно впливає на стійкість механізмів безпеки, і пропонує конкретні заходи для мінімізації таких впливів [7]. У дослідженні О. Shumilo та співавторів обґрунтовано важливість енергетичного компоненту в структурі національної безпеки України з особливою увагою на необхідності створення стратегічних резервів нафти і нафтопродуктів, модернізації нафтогазового комплексу та гармонізації правового поля відповідно до європейських стандартів [8]. S. Bondarenko з колегами наголошують на ролі національної стійкості як детермінанти національної безпеки. Результати їхньої роботи показують, що соціальна стійкість є ключовим елементом у забезпеченні безпеки в умовах сучасних викликів [9]. Праця І. Yakoviyuk досліджує трансформацію системи владних відносин у контексті національної безпеки, акцентуючи на глобальних змінах та їхньому впливі на Україну. Основні висновки демонструють потребу

в адаптації національних політик до нових геополітичних реалій [10]. І. Gryshova надає комплексний аналіз економічної безпеки України у взаємозв'язку з ЄС, демонструючи її важливість для досягнення стійкого економічного розвитку [11]. Нарешті, Л. Акімова підкреслює значення економічної безпеки в державному регулюванні, зосереджуючись на її ролі в забезпеченні національної безпеки [12].

Таким чином, результати проаналізованих праць указують на цінність удосконалення політико-правових механізмів у забезпеченні сталого розвитку, особливо в умовах сучасних викликів. Важливим аспектом є гармонізація українського законодавства з міжнародними стандартами, розвиток інституційної спроможності та інтеграція соціальної стійкості як ключового компонента національної безпеки.

Попри значні досягнення у вивченні політико-правових механізмів сталого розвитку залишаються нерозв'язаними кілька важливих проблем. Недостатньо досліджено адаптацію українського законодавства до міжнародних стандартів, що ускладнює інтеграцію принципів сталого розвитку в політику національної безпеки. Актуальною залишається потреба в порівняльному аналізі міжнародного досвіду з урахуванням специфіки українських умов, зокрема в контексті воєнного стану, для зміцнення національної безпеки країни.

Взаємодія державних інституцій, громадянського суспільства та приватного сектору потребує детального дослідження механізмів координації, зокрема на регіональному рівні. Обмежений емпіричний матеріал ускладнює оцінювання ефективності цих процесів. Важливим є глибоке вивчення впливу війни на реалізацію екологічних і соціальних програм.

Сучасні дослідження не повністю охоплюють питання адаптації політико-правових механізмів сталого розвитку до умов воєнного стану, зокрема щодо ефективного управління ресурсами та інтеграції екологічних аспектів у національну безпеку. Пропоноване дослідження заповнює прогалини через аналіз законодавства, міжнародного досвіду та розробку практичних рекомендацій, що дасть змогу підвищити ефективність політик у контексті сучасних викликів.

Мета статті полягає у всебічному аналізі ефективності політико-правових механізмів забезпечення сталого розвитку в системі національної безпеки України та розробці рекомендацій щодо їх удосконалення з урахуванням сучасних викликів і міжнародного досвіду.

Завдання статті:

1. Дослідити сучасний стан нормативно-правового забезпечення сталого розвитку в Україні та проаналізувати міжнародний досвід застосування політико-правових механізмів для їх інтеграції в систему національної безпеки.

2. Визначити особливості взаємодії державних інституцій, громадянського суспільства та приватного сектору в реалізації політик сталого розвитку і виявити ключові проблеми та обмеження їхнього функціонування.

3. Розробити рекомендації щодо вдосконалення політико-правових механізмів забезпечення сталого розвитку в контексті національної безпеки України з урахуванням сучасних викликів і міжнародного досвіду.

Виклад основного матеріалу. Сталий розвиток є ключовою концепцією, яка інтегрує економічні, соціальні та екологічні аспекти в державну політику для забезпечення довготривалої стабільності та безпеки. У контексті національної безпеки України нормативно-правове забезпечення цього процесу ґрунтується на основних положеннях Конституції України [13], Закону України «Про національну безпеку України» [14], Закону України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» [15], постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року» [16], Указу Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» [17] та інших стратегічних документах. Наведені

документи формують правову основу для інтеграції принципів сталого розвитку в політику національної безпеки, що є необхідним у контексті посилення зовнішніх і внутрішніх загроз. Основні аспекти нормативно-правового забезпечення наведені в *таблиці 1*.

За сучасних умов нормативно-правова база забезпечення сталого розвитку демонструє свою актуальність та функціональність у різних аспектах національної безпеки. Конституція України гарантує право громадян на безпечне середовище [13], що є основою для численних ініціатив, зокрема відновлення екосистем на постраждалих від бойових дій територіях (наприклад для розробки програм реабілітації природних ресурсів у зоні конфлікту).

У Законі України «Про національну безпеку України» [14] визначено, що державна політика у сферах національної безпеки та оборони спрямовується, зокрема, на забезпечення екологічної безпеки як складової безпечних умов життєдіяльності населення та захисту навколишнього природного середовища. Це підкреслює стратегічне значення екологічного компоненту в національній безпеці. Водночас відсутність чітко визначених процедур міжвідомчої координації в цій сфері свідчить про необхідність подальшого нормативного

Таблиця 1

Основні нормативно-правові акти щодо забезпечення сталого розвитку в системі національної безпеки України та їх практична реалізація

Нормативно-правовий акт	Ключові положення	Реалізація на практиці
Конституція України	Гарантує право на безпечне для життя і здоров'я середовище та зобов'язує державу забезпечувати екологічну безпеку	Визнання екологічної безпеки складовою національної безпеки, проте її інтеграція в стратегію є недостатньою
Закон України «Про національну безпеку України»	У статті 3 передбачено, що державна політика у сферах національної безпеки та оборони спрямовується, зокрема, на забезпечення екологічної безпеки, що є складовою безпечних умов життєдіяльності громадян та захисту навколишнього природного середовища	Попри наявність положень про екологічну безпеку її інтеграція в систему національного планування залишається обмеженою через фрагментарність реалізації стратегічних цілей
Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року»	Визначає основи державної екологічної політики, спрямованої на захист природного середовища, раціональне використання ресурсів і забезпечення сталого розвитку	Ефективність виконання обмежується недостатньою координацією між державними органами, а також обмеженим ресурсним забезпеченням
Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року»	Визначає довгострокові економічні цілі, включно з інтеграцією екологічних аспектів у розвиток економіки	Стратегічні цілі включені в державні програми, однак їхня реалізація стикається з проблемами фінансування, контролю та відповідального управління
Указ Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року»	Установлює пріоритетні напрями сталого розвитку, включно з екологічною, економічною та соціальною складовими	Цілі офіційно включені в державну політику, проте їхнє впровадження часто має фрагментарний характер через недостатнє фінансування та інституційні недоліки

Джерело: сформовано авторами на підставі [13–17].

вдосконалення для ефективної реалізації екологічної складової безпекової політики в умовах сучасних викликів.

Указ Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» закладає основу для впровадження принципів сталого розвитку на національному та місцевому рівнях. Ці принципи знаходять своє втілення в ініціативах, спрямованих на підтримку громад, котрі приймають внутрішньо переміщених осіб (ВПО), зокрема через проєкти з енергоефективності та створення «зелених зон». Наприклад, Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН) в Україні реалізує проєкт «Оновлення навчальних закладів в Україні», який передбачає відбудову шкіл за принципами безбар'єрності та енергоефективності [18], що сприяє інтеграції ВПО та розвитку місцевих громад.

Крім того, Програма зеленого відновлення промисловості України на 2024–2028 роки, розроблена Організацією Об'єднаних Націй з промислового розвитку (ЮНІДО), спрямована на трансформаційне та стійке відновлення промисловості України, що охоплює впровадження енергоефективних рішень і створення стійкої інфраструктури в містах [19].

Ці ініціативи демонструють практичне втілення цілей сталого розвитку через підтримку енергоефективності та екологічної стійкості в українських громадах.

Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» визначає правову основу для реалізації національних та регіональних екологічних заходів, зокрема здійснення комплексного моніторингу стану довкілля в зонах бойових дій, оцінювання екологічних ризиків та відновлення родючості ґрунтів, пошкоджених унаслідок воєнної діяльності [15]. Ініціативи підтримуються такими міжнародними партнерами, як Програма розвитку ООН [20], що забезпечує фінансування та технологічну підтримку. Забезпечення сталого розвитку є глобальним пріоритетом, який вимагає впровадження ефективних політико-правових механізмів у системи національної безпеки різних країн.

Міжнародний досвід демонструє різноманітність підходів до інтеграції сталого розвитку в політичні та правові стратегії. Одним з ключових елементів є прийняття міжнародних угод, зокрема Цілей сталого розвитку ООН [21], що слугують орієнтиром для багатьох країн. Національні стратегії адаптуються відповідно до місцевих особливостей, ураховуючи пріоритети екологічної, соціальної та економічної стійкості. У країнах Європейського Союзу діють чіткі законодавчі рамки, які регулюють екологічну безпеку, енергоефективність і раціональне використання ресурсів, що безпосередньо впливають на національну безпеку. США та Канада приділяють значну увагу інтеграції екологіч-

них стандартів у військову сферу, підкреслюючи важливість управління ресурсами в умовах надзвичайних ситуацій (табл. 2).

Міжнародний досвід свідчить, що впровадження політико-правових механізмів сталого розвитку залежить від ефективності координації між державними органами, науковими установами та громадськістю. Європейський Союз демонструє високий рівень організованості, де правові норми поєднуються з фінансовою підтримкою проєктів, які стосуються енергоефективності та відновлюваної енергетики. У США військовий сектор активно впроваджує стандарти сталого розвитку, модернізуючи інфраструктуру та переходячи на відновлювані джерела енергії, що підвищує енергетичну незалежність і захищеність. Канада, зосереджуючись на екологічній безпеці в північних регіонах, демонструє ефективність через фінансові стимули для компаній та інтеграцію екологічних стандартів у місцеві програми. Японія та Австралія розвивають політики адаптації до кліматичних змін через інноваційні технології та спеціалізовані програми для запобігання ризикам природних катастроф. Наприклад, у Японії реалізуються ініціативи зі зменшення впливу стихійних лих на населені пункти, що включає використання «розумних» систем моніторингу.

Забезпечення сталого розвитку вимагає скоординованої взаємодії між державними інституціями, громадянським суспільством та приватним сектором. Кожен з учасників відіграє відповідну роль у формуванні, впровадженні та моніторингу політик сталого розвитку, забезпечуючи комплексний підхід до розв'язання екологічних, соціальних та економічних проблем. Державні інституції визначають стратегічні пріоритети, створюють нормативно-правову базу та забезпечують контроль за виконанням. Громадянське суспільство сприяє підвищенню прозорості та підзвітності політик, формуючи запит на сталий розвиток і беручи участь у його популяризації. Приватний сектор, у свою чергу, забезпечує інновації, фінансування та впровадження сталих технологій. Ефективна взаємодія між ними формує основу для досягнення національних та міжнародних цілей сталого розвитку (рис. 1).

Сьогодні взаємодія між державними інституціями, громадянським суспільством та приватним сектором розвивається, але залишається нерівномірною [31]. Державні інституції в Україні поступово підвищують рівень координації та створюють стимули для залучення бізнесу й активістів до реалізації політик сталого розвитку. Наприклад, Державна служба України з надзвичайних ситуацій активно співпрацює з громадськими організаціями у питаннях адаптації до змін клімату, організовуючи тренінги та інформаційні кампанії для населення. Такі громадські організації, як «Екодія» [32], активно беруть участь у формуванні

Таблиця 2

**Міжнародний досвід політико-правових механізмів
забезпечення сталого розвитку та їхня практична реалізація**

Країна або регіон	Політико-правові механізми	Практична реалізація
Європейський Союз	Європейський зелений курс [22], законодавство з питань клімату та енергетики, директиви з управління відходами	Упровадження програм енергоефективності в країнах-членах, підтримка відновлюваної енергетики
США	Закон про національну екологічну політику (National Environmental Policy Act, NEPA) [23]; Програма стійкості Міністерства оборони США (Department of Defense Sustainability Plan) [24]	Проведення екологічної експертизи під час військового планування, врахування кліматичних ризиків у стратегіях оборони та управлінні об'єктами інфраструктури
Канада	Федеральна стратегія сталого розвитку (Federal Sustainable Development Strategy) [25]; Закон про вуглецевий податок (Greenhouse Gas Pollution Pricing Act) [26]	Визначення чітких індикаторів сталого розвитку, зокрема для міністерств оборони і транспорту; запровадження вуглецевого ціноутворення на об'єктах федеральної юрисдикції
Японія	Закон про сприяння екологічно відповідальному бізнесу (Act on the Promotion of Business Activities with Environmental Consideration by Specified Corporations, etc, by Facilitating Access to Environmental Information, and Other Measures) [27]; Стратегія зменшення ризиків стихійних лих (Fundamental Plan for National Resilience) [28]	Включення екологічних стандартів у закупівлі для державних установ, зокрема оборонного сектору; розвиток інфраструктури, стійкої до надзвичайних ситуацій
Австралія	Закон про екологічний захист і біорізноманіття (Environment Protection and Biodiversity Conservation Act 1999, EPBC Act) [29]; Національна стратегія адаптації до кліматичних змін (National Climate Resilience and Adaptation Strategy) [30]	Інтеграція принципів оцінювання екологічного впливу в реалізацію проєктів національного значення, включно з інфраструктурними та оборонними об'єктами

Джерело: сформовано авторами на підставі [22–30].

політик, зокрема щодо зменшення викидів парникових газів.

Приватний сектор, особливо в умовах війни, зосереджений на реалізації проєктів, що поєднують бізнесцілі та соціальну відповідальність. Наприклад, українські компанії впроваджують проєкти з утилізації відходів і переходу на відновлювані джерела енергії, як-от сонячні станції в регіонах, де є ризик дефіциту електроенергії. Однак ефективність такої взаємодії залежить від спільної роботи всіх сторін, яка часто ускладнюється недостатнім фінансуванням, низьким рівнем правової культури та обмеженою прозорістю механізмів співпраці. Водночас такі приклади демонструють, що в разі правильної організації взаємодії можна досягти вагомих результатів, які сприяють стійкості суспільства і довготривалому розвитку.

Функціонування політико-правових механізмів сталого розвитку в Україні характеризується низкою проблем, які обмежують їхню ефективність у контексті національної безпеки. Однією з основних проблем є недостатня цілісність нормативно-правової бази. Хоча в Україні прийнято низку стратегічних документів, наприклад Постанову Кабінету Міністрів України «Про

затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року», вони часто залишаються декларативними, а механізми їхньої реалізації не адаптовані до сучасних умов. Законодавчі акти нерідко суперечать один одному або мають прогалини, що ускладнює їхню інтеграцію в політики національної безпеки.

Іншою важливою проблемою є недосконалість моніторингових механізмів, які дають можливість оцінювати результати реалізації політик сталого розвитку. Відсутність систематичного збирання даних і показників зменшує можливість своєчасної корекції стратегій і програм, що особливо помітно у сфері екологічної безпеки, де оцінка впливу воєнних дій на довкілля є обмеженою через брак інституційної спроможності.

Серйозною перепоною є недостатнє фінансування політик сталого розвитку. В умовах воєнного стану значна частина бюджету спрямовується на оборонні витрати, тоді як екологічні та соціальні програми отримують лише залишкові ресурси. Це знижує можливість реалізації таких проєктів, як відновлення зруйнованих екосистем, модернізація енергетичної інфраструктури або програми соціальної адаптації для переселенців.

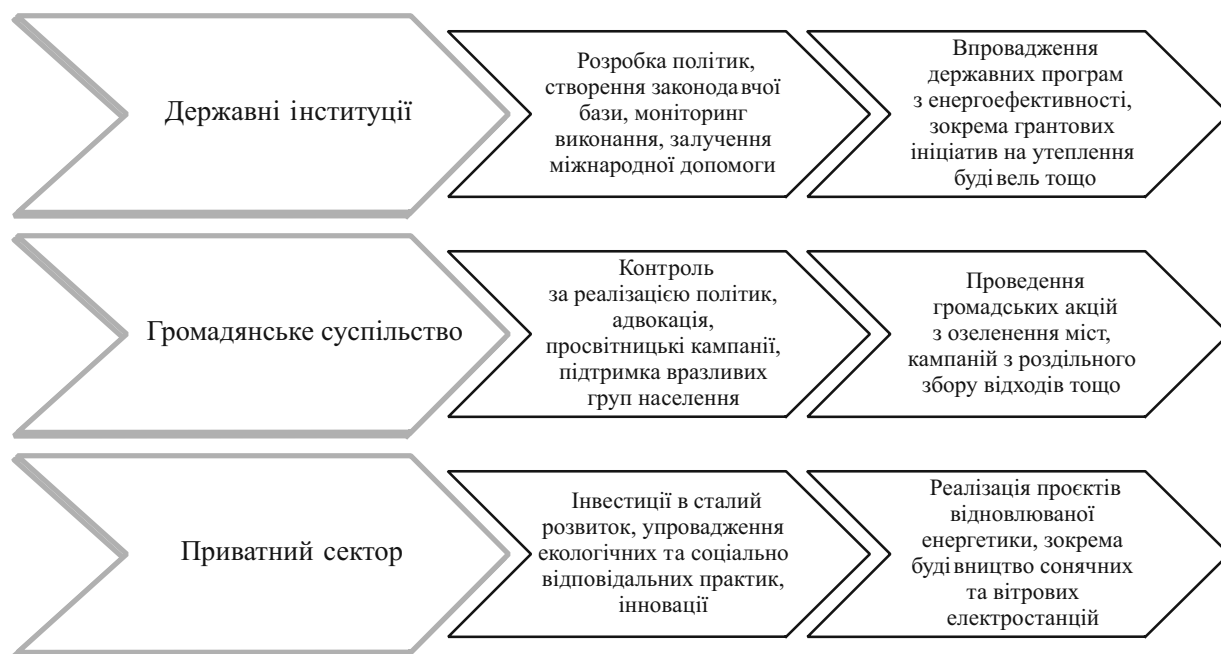

Рис. 1. Взаємодія державних інституцій, громадянського суспільства та приватного сектору в забезпеченні сталого розвитку

Джерело: власна розробка авторів.

Додатковим обмеженням є низький рівень інноваційності у впровадженні механізмів сталого розвитку. Технологічні рішення, які могли би покращити управління ресурсами, зокрема у сфері відновлюваної енергетики чи переробки відходів, упроваджуються дуже повільно через брак державних стимулів і слабку підтримку з боку міжнародних партнерів.

Особливим викликом є вплив зовнішніх загроз, передусім війни, яка спричиняє руйнування критичної інфраструктури та забруднення довкілля. Наприклад, пошкодження водних ресурсів і ґрунтів унаслідок бойових дій створює додаткове навантаження на чинні природоохоронні механізми, не здатні адекватно реагувати на такі ситуації.

Удосконалення політико-правових механізмів забезпечення сталого розвитку в системі національної безпеки України передбачає інтеграцію інституційних, нормативно-правових, організаційно-управлінських, науково-технологічних та інформаційно-аналітичних підсистем, спрямованих на координацію дій органів державної влади. Ці механізми реалізуються через нормативні акти, державні стратегії та інститути, які забезпечують превентивну, захисну, інноваційну та соціальну функції, а також контроль за використанням ресурсного потенціалу, з урахуванням внутрішніх загроз і міжнародного контексту [2].

Важливим напрямом є вдосконалення системи моніторингу та оцінювання реалізації політик сталого розвитку. Для цього необхідно створити інтегровану

інформаційну платформу, яка б об'єднувала дані з різних секторів і забезпечувала прозорий контроль за виконанням стратегій. Таке рішення дасть змогу виявляти прогалини у виконанні програм, оперативно коригувати дії та залучати громадськість до участі в процесі прийняття рішень.

З метою підвищення інституційної спроможності державних органів варто створити координаційні структури, які б забезпечували узгодженість дій між центральними та місцевими органами влади, бізнесом і громадянським суспільством. Наприклад, доцільно запровадити регіональні ради сталого розвитку, які б відповідали за адаптацію національних стратегій до специфічних умов кожного регіону.

Одним з ключових аспектів є збільшення фінансування програм сталого розвитку за рахунок розширення міжнародного партнерства, залучення грантів, інвестицій і створення державно-приватних партнерств. Зокрема, доцільно впроваджувати «зелені» облигації для фінансування проектів у сфері енергетики, екології та інфраструктури, що сприятиме залученню приватного капіталу до розв'язання проблем сталого розвитку.

Окрему увагу слід приділити розвитку інноваційних рішень. Упровадження цифрових технологій, зокрема штучного інтелекту, для моніторингу екологічної ситуації, систем розумного управління ресурсами та відновлюваних джерел енергії, дасть змогу значно підвищити ефективність політик сталого

розвитку. Крім того, необхідно створювати сприятливі умови для розвитку «зеленого» бізнесу шляхом запровадження податкових пільг, субсидій та спрощення регуляторних процедур.

Інтеграція принципів сталого розвитку у військову сферу є важливим напрямом. Військові бази можуть використовувати відновлювані джерела енергії, а також упроваджувати практики раціонального використання ресурсів у зоні конфлікту, що уможливить зменшення екологічного навантаження та підвищення стійкості військової інфраструктури до зовнішніх загроз.

Таким чином, рекомендації щодо вдосконалення політико-правових механізмів містять: гармонізацію законодавства, створення ефективних механізмів моніторингу, покращення координації, залучення додаткових фінансових ресурсів і розвиток інноваційних рішень. Утілення зазначених заходів сприятиме не лише досягненню цілей сталого розвитку, а й зміцненню національної безпеки України в довготривалій перспективі.

Висновки. На основі аналізу встановлено, що політико-правові механізми забезпечення сталого розвитку в системі національної безпеки України мають потенціал для ефективної інтеграції екологічних, соціальних та економічних аспектів у державну політику. Проте виявлено низку проблем, які стримують їхню реалізацію. Основними проблемами є фрагментарність нормативно-правової бази, недостатнє фінансування та слабка координація між державними інституціями, громадянським суспільством і приватним сектором. Такі обмеження ускладнюють досягнення цілей сталого розвитку, особливо в умовах воєнного стану.

Визначено, що ключові обмеження полягають у недостатній адаптації законодавства до міжнародних стандартів, браку інноваційних рішень для моніторингу та управління ресурсами, а також у відсутності системного підходу до оцінювання впливу реалізованих стратегій. Крім того, вплив зовнішніх загроз, насамперед війни, посилює навантаження на екосистеми та інфраструктуру, створюючи нові виклики для реалізації політик сталого розвитку.

Рекомендації щодо вдосконалення містять гармонізацію національного законодавства з міжнародними стандартами, створення інтегрованої системи моніторингу та координаційних структур для узгодження дій різних зацікавлених сторін. Доцільним є залучення міжнародних інвестицій, запровадження «зелених» фінансових інструментів і підтримка інноваційних рішень для управління екологічними, соціальними та економічними викликами.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці методик інтеграції принципів сталого розвитку в кризове управління, аналізі ефективності впровадження екологічних та енергетичних інновацій,

а також у створенні моделей, які дають оцінювати довгостроковий вплив реалізованих політик на стійкість держави.

Перелік літератури

1. *Прав Р.* Напрями підвищення ефективності механізмів забезпечення національної безпеки України в контексті європейського досвіду [Електронний ресурс] / Р. Прав // Наукові перспективи. – 2021. – № 9 (15). – С. 197–206. – Режим доступу : [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2021-9\(15\)-197-206](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2021-9(15)-197-206).
2. *Левківська В. М.* Механізми правового забезпечення національної економічної безпеки та їх особливості [Електронний ресурс] / В. М. Левківська // Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Юридичні науки. – 2023. – Т. 34 (73), № 5. – С. 23–28. – Режим доступу : <https://doi.org/10.32782/TNU-2707-0581/2023.5/05>.
3. *Ткачова Н. М.* Розробка ефективних державних механізмів забезпечення національної економічної безпеки [Електронний ресурс] / Н. М. Ткачова // Інвестиції: практика та досвід. – 2018. – № 1. – С. 59–62. – Режим доступу : http://www.investplan.com.ua/pdf/1_2018/13.pdf.
4. *Базарко І. М.* Сучасні державно-управлінські підходи до вдосконалення реалізації стратегії національної безпеки України [Електронний ресурс] / І. М. Базарко // Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Державне управління. – 2019. – Т. 30 (69), № 1. – С. 118–122. – Режим доступу : https://pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2019/1_2019/23.pdf.
5. *Подковенко Т.* Національна безпека України: аксіологічний та правовий аспекти [Електронний ресурс] / Т. Подковенко // Актуальні проблеми правознавства. – 2021. – № 1 (25). – С. 11–18. – Режим доступу : <https://doi.org/10.35774/app2021.01.011>.
6. *Пікуля Т. О.* Доктринальний аналіз системи національної безпеки України [Електронний ресурс] / Т. О. Пікуля // Право і суспільство. – 2024. – № 2. – С. 57–62. – Режим доступу : <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.2.7>.
7. *Вонсович О. С.* Вплив політичної кризи в Україні на функціонування системи забезпечення національної безпеки / О. С. Вонсович // Гілея: науковий вісник. – 2018. – Вип. 128 (1). – С. 303–305.
8. Legal mechanism to ensure national security in the field of use of natural resources [Електронний ресурс] / O. Shumilo, I. Lytvyn, V. Shablysty et al. // Entrepreneurship and Sustainability Issues. – 2021. – Vol. 8, No. 3. – P. 455–470. – Режим доступу : [https://doi.org/10.9770/jesi.2021.8.3\(29\)](https://doi.org/10.9770/jesi.2021.8.3(29)).
9. National resilience as a determinant of national security of Ukraine [Електронний ресурс] / S. Bondarenko, I. Tkach, S. Drobotov et al. // Journal of Optimization in Industrial Engineering. – 2021. – Vol. 14, Special Issue. – P. 87–93. – Режим доступу : <https://doi.org/10.22094/joie.2020.677837>.
10. National security policy in Ukraine: a change in the system of power relations of the modern world [Електронний ресурс] / I. V. Yakoviyk, D. A. Chyzhov, N. I. Karpachova et al. // Revista San Gregorio. – 2020. – No. 42. – P. 224–235. – Режим доступу : <https://revista.sangregorio.edu.ec/index.php/REVISTASANGREGORIO/article/view/1555>.

11. Assessment of the EU and Ukraine Economic Security and Its Influence on Their Sustainable Economic Development [Електронний ресурс] / I. Gryshova, M. Kyzym, I. Hubarieva et al. // Sustainability. – 2020. – Vol. 12, No. 18. – 26 p. – Режим доступу : <https://doi.org/10.3390/su12187692>.
12. *Akimova L. N.* Role and place of economic security in the system of state regulation providing for national security of Ukraine [Електронний ресурс] / L. N. Akimova // Public Management. – 2018. – No. 2 (12). – P. 15–28. – Режим доступу : <https://journals.maup.com.ua/index.php/public-management/article/view/514>.
13. Конституція України [Електронний ресурс] : прийнята 28 червня 1996 р., № 254к/96-ВР // Верховна Рада України. Законодавство України. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.
14. Про національну безпеку України [Електронний ресурс] : Закон України № 2469-VIII від 21 червня 2018 р. // Верховна Рада України. Законодавство України. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>.
15. Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року [Електронний ресурс] : Закон України № 2697-VIII від 28 лютого 2019 р. // Верховна Рада України. Законодавство України. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text>.
16. Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України № 179 від 3 березня 2021 р. // Верховна Рада України. Законодавство України. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2021-п#Text>.
17. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року [Електронний ресурс] : Указ Президента України № 722/2019 від 30 вересня 2019 р. // Верховна Рада України. Законодавство України. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>.
18. Освітня інвестиція в майбутнє [Електронний ресурс] // Урядовий кур'єр. – Режим доступу : <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/osvitnya-investiciya-v-majbutnye>.
19. Green Industrial Recovery Programme for Ukraine 2024–2028 [Електронний ресурс] // UNIDO. – Режим доступу : <https://www.unido.org/sub-sites/green-industrial-recovery-vision-ukraine/ukraine-industrial-recovery-programme-ukraine-2024-2028>.
20. Програма розвитку ООН в Україні [Електронний ресурс] // UNDP. Україна. – Режим доступу : <https://www.undp.org/uk/ukraine>.
21. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development [Електронний ресурс] : Resolution adopted by the United Nations General Assembly on 25 September 2015 A/RES/70/1 // United Nations. – Режим доступу : <https://docs.un.org/en/A/RES/70/1>.
22. The European Green Deal [Електронний ресурс] : Communication from the Commission COM(2019) 640 final // European Union. EUR-Lex. – Режим доступу : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52019DC0640>.
23. Summary of the National Environmental Policy Act [Електронний ресурс] : 42 U.S.C. §4321 et seq. (1969) // EPA. – Режим доступу : <https://www.epa.gov/laws-regulations/summary-national-environmental-policy-act>.
24. 2022 Department of Defense Sustainability Plan [Електронний ресурс] // Office of Federal Chief Sustainability Officer. – Режим доступу : <https://www.sustainability.gov/pdfs/dod-2022-sustainability-plan.pdf>.
25. Federal Sustainable Development Strategy 2022 to 2026 [Електронний ресурс] // Government of Canada. – Режим доступу : <https://www.canada.ca/content/dam/eccc/documents/pdf/federal-sustainable-development-strategy/2022-to-2026-Federal-Sustainable-Development-Strategy-2.pdf>.
26. Greenhouse Gas Pollution Pricing Act [Електронний ресурс] : S.C. 2018, c. 12, s. 186 // Government of Canada. Justice Laws Website. – Режим доступу : <https://laws-lois.justice.gc.ca/eng/acts/g-11.55>.
27. Act on the Promotion of Business Activities with Environmental Consideration by Specified Corporations, etc, by Facilitating Access to Environmental Information, and Other Measures [Електронний ресурс] : Act No. 77 of 2004 // e-GOV. – Режим доступу : <https://laws.e-gov.go.jp/law/416AC0000000077>.
28. Fundamental Plan for National Resilience. For Building a Strong and Flexible Country [Електронний ресурс] // Cabinet Secretariat. – Режим доступу : https://www.cas.go.jp/jp/seisaku/kokudo_kyoujinka/en/fundamental_plan.pdf.
29. Environment Protection and Biodiversity Conservation Act 1999 [Електронний ресурс] : No. 91, 1999 // Australian Government. Federal Register of Legislation. – Режим доступу : <https://www.legislation.gov.au/Details/C2004A00485>.
30. National Climate Resilience and Adaptation Strategy 2021 – 2025. Positioning Australia to better anticipate, manage and adapt to our changing climate [Електронний ресурс] // Australian Government. Department of Agriculture, Fisheries and Forestry. – Режим доступу : <https://www.agriculture.gov.au/sites/default/files/documents/national-climate-resilience-and-adaptation-strategy.pdf>.
31. *Гончаренко В.* Громадянське суспільство як основа сталих суспільно-владних відносин у повоєнний період [Електронний ресурс] / В. Гончаренко // Наукові інновації та передові технології. – 2024. – № 8 (36). – С. 65–73. – Режим доступу : [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-8\(36\)-65-73](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-8(36)-65-73).
32. [Головна сторінка сайту] [Електронний ресурс] // Екодія. – Режим доступу : <https://ecoaction.org.ua>.